Четвъртък, 28 ноември 2019 г.

P9_TA(2019)0081

Неотдавнашни действия от страна на Руската федерация срещу литовски съдии, прокурори и следователи, участващи в разследването на трагичните събития от 13 януари 1991 г. във Вилнюс

Резолюция на Европейския парламент от 28 ноември 2019 г. относно неотдавнашните действия на Руската федерация срещу литовски съдии, прокурори и следователи, участващи в разследването на трагичните събития от 13 януари 1991 г. във Вилнюс (2019/2938(RSP))

(2021/C 232/09)

Европейският парламент,

— като взе предвид предишните си резолюции относно Руската федерация,

— като взе предвид Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи (Европейска конвенция за правата на човека),

— като взе предвид Всеобщата декларация за правата на човека,

— като взе предвид Международния пакт за граждански и политически права,

— като взе предвид Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси,

— като взе предвид Хартата на основните права на Европейския съюз,

— като взе предвид „Основни принципи за независимостта на съдебната власт“ на ООН,

— като взе предвид неотдавнашната размяна на мнения в комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи на 12 ноември 2019 г. ([1])

— като взе предвид член 132, параграфи 2 и 4 от своя Правилник за дейността,

А. като има предвид, че като пряка последица от пакта „Рибентроп — Молотов“ комунистическият СССР анексира Република Литва, както и други страни;

Б. като има предвид, че Руската федерация, като пое ангажименти по силата на Всеобщата декларация за правата на човека и Европейската конвенция за правата на човека и в качеството си на пълноправен член на Съвета на Европа и на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, се е ангажирала да спазва принципите на демокрацията, правовата държава и спазването на основните свободи и права на човека;

В. като има предвид, че между 11 и 13 януари 1991 г. въоръжените сили на СССР извършиха акт на агресия срещу независимата държава Литва и нейните граждани, които се опитваха с мирни средства да защитят телевизионната кула във Вилнюс, в резултат на което загинаха 14 души, а близо 800 бяха ранени; като има предвид, че потисническите действия на съветските въоръжени сили продължиха до опита за преврат, извършен през август 1991 г. в Москва;

Г. като има предвид, че кръвопролитието беше осъдено в световен мащаб, включително от ръководителя на Върховния съвет на Руската съветска федеративна социалистическа република по време на масова демонстрация в Москва няколко дни по-късно;

Д. като има предвид, че Руската федерация, в подписания на 29 юли 1991 г. Договор между Република Литва и Руската съветска федеративна социалистическа република, уреждащ отношенията между двете държави, призна възстановяването на независимата Република Литва на 11 март 1990 г.;

([1]) https://www.europarl.europa.eu/ep-live/bg/committees/video?event=20191112-0900-COMMITTEE-LIBE

Е. като има предвид, че в качеството си на правоприемник на Съветския съюз Руската федерация пое неговите права и задължения;

Ж. като има предвид, че на 27 март 2019 г. Окръжният съд на Вилнюс постанови решение по т.нар. дело „13 януари“, в което Дмитрий Язов, бивш министър на отбраната на Съветския съюз, Владимир Усхопчик, бивш командир на Вилнюския гарнизон на Съветската армия, Михаил Головатов, бивш командващ специалните сили на КГБ, и 64 руски, беларуски и украински граждани бяха признати за виновни за военни престъпления и престъпления срещу човечеството заради участието си в акта на агресия срещу държавата Литва;

З. като има предвид, че всички извършители бяха съдени задочно, с изключение на двама — Юрий Мел и Генадий Иванов, бивши офицери от съветската армия, и че ответниците получиха присъди лишаване от свобода до 14 години; като има предвид, че съдебните решения, постановени през пролетта на 2019 г., се отнасят до трагичните събития, последвали литовската декларация за независимост от 11 март 1990 г., и до опитите на Съветския съюз да принуди Литва да отмени своята декларация за независимост, които започнаха с икономическа блокада през първата половина на 1990 г. и достигнаха кулминацията си в брутални усилия за сваляне на литовското правителство през януари 1991 г.;

И. като има предвид, че в рамките на досъдебното производство по делото „13 януари“ органите на Република Литва активно поискаха компетентните органи на Руската федерация да предоставят правна помощ по наказателното производство, но Руската федерация не оказа сътрудничество;

Й. като има предвид, че се счита, че Руската федерация активно укрива и защитава командирите и извършителите на актовете на въоръжена агресия срещу невинни и невъоръжени граждани, като например командира по време на събитията от януари 1991 г. Михаил Головатов, и предприема всички възможни мерки, за да им помогне да избегнат наказателна отговорност;

К. като има предвид, че първоначалната реакция на Русия във връзка със съдебното решение беше отрицателна, като руската Държавна дума заяви, че съдебният процес е „политически мотивиран“ и е „опит за пренаписване на историята“, а Министерството на външните работи на Русия обяви, че „няма да го остави без по-нататъшен отговор“;

Л. като има предвид, че между юли 2018 г. и април 2019 г. Следствената комисия на Руската федерация започна наказателни производства срещу прокурорите, следователите и съдиите на Република Литва, участващи в разследването или постановяването на решението по делото „13 януари“, на основание членове 299 и 305 от Наказателния кодекс на Руската федерация, които предвиждат наказателна отговорност за „съзнателно подвеждане на невинен човек под наказателна отговорност“ и за „постановяване от съдия (съдии) на умишлено несправедлива присъда, съдебно решение или друг съдебен акт“;

М. като има предвид, че това политически мотивирано наказателно производство, образувано от Руската федерация, може да доведе до злоупотреба със системата на Интерпол и други двустранни и многостранни споразумения за сътрудничество, с цел да се ограничат правомощията на прокурорите и съдиите по делото „13 януари“ за извършване на претърсвания, разпити и арести; като има предвид, че Руската федерация може да се опита да поиска международни заповеди за арест на литовските длъжностни лица, които участват в този процес;

Н. като има предвид, че контролираните от държавата медии на Руската федерация, както и официалните ѝ представители провеждат кампанията за пропаганда и дезинформация, която е част от хибридните заплахи срещу ЕС и срещу демокрацията и има за цел развиването на конспиративни теории във връзка с делото „13 януари“;

О. като има предвид, че зачитането на принципите на правовата държава, включващи независимостта на съдебната система, е една от общите ценности, на които се основава ЕС; като има предвид, че Комисията, заедно с Парламента и Съвета, носи отговорност съгласно Договорите за гарантиране на зачитането на принципите на правовата държава като основна ценност на Съюза и за осигуряване на спазването на правото, ценностите и принципите на ЕС;

П. като има предвид, че съдиите на всяка държава членка са и съдии на Европейския съюз като цяло;

Четвъртък, 28 ноември 2019 г.

Р. като има предвид, че независимостта на съдебната система е в основата на принципите на правовата държава и е от съществено значение за функционирането на демокрацията и съблюдаването на правата на човека; като има предвид, че независимостта на съдебната система е установена в член 47 от Хартата на основните права и в член 6 от Европейската конвенция за правата на човека;

С. като има предвид, че „Основни принципи за независимостта на съдебната власт“ на ООН предвиждат, че всички правителствени и други институции имат задължението да зачитат и съблюдават независимостта на съдебната система; като има предвид, че в цитираните актове се посочва също, че не трябва да се допуска неуместна или неоправдана намеса в съдебния процес ([2]);

Т. като има предвид, че във Всеобщата декларация за правата на човека се установяват по-конкретно принципите на равенство пред закона, презумпция за невиновност и правото на справедливо и публично изслушване от компетентен, независим и безпристрастен съд, установен от закона;

У. като има предвид, че член 1 от Европейската конвенция за взаимопомощ по наказателноправни въпроси, която е ратифицирана от Руската федерация, предвижда, че „страните се задължават своевременно да си оказват в съответствие с разпоредбите на тази конвенция възможно най-широка правна помощ в наказателното производство относно престъпленията, които попадат към момента на искането за оказване на помощ под юрисдикцията на съдебните власти на молещата страна“;

Ф. като има предвид, че Руската федерация все по-често нарушава международното право и международните ангажименти и заема позиции, които са в разрез с добросъседските отношения, с което уронва всякакви перспективи за бъдещо сътрудничество;

1. изразява солидарност и състрадание със семействата на жертвите на събитията от 13 януари;

2. отбелязва, че действията на органите на Руската федерация по отношение на литовските съдии и прокурори нарушават основни правни ценности, по-конкретно независимостта на съдебната система, както и принципа, че правата и свободите на човека могат да бъдат законно ограничавани единствено за целите, за които тези ограничения са наложени от международното право;

3. припомня, че наказателното преследване на прокурори и съдии във връзка с тяхната професионална дейност представлява форма на недопустимо външно влияние, което възпрепятства върховенството на закона;

4. подчертава, че наказателните производства срещу прокурори и съдии не могат да се считат за законни;

5. категорично осъжда тези нарушения на основните принципи и норми на международното право, извършени от руските органи, и възразява срещу тези политически мотивирани случаи на наказателно преследване;

6. изразява солидарност с литовските прокурори, следователи и съдии, срещу които Руската федерация е повдигнала обвинение по този случай, и с усилията на литовското правителство да привлече внимание към случая и да ограничи вредите и опасността, пред които са изправени лицата, незаконно обвинени от руските органи;

7. подчертава, че общопризнатите гаранции за независимост на съдиите и прокурорите забраняват всякаква намеса в правораздаването или оказване на макар и минимално влияние върху дадено съдебно решение, както и съдебно преследване срещу съдия във връзка с постановено от него решение, или намеса в разследването на случаи от страна на прокуратурата;

8. призовава публичните органи на Руската федерация да спрат наказателното производство, образувано срещу литовските прокурори, следователи и съдии по делото „13 януари“;

9. призовава органите на Руската федерация, при прилагането на подписания на 29 юли 1991 г. Договор между Република Литва и Руската съветска федеративна социалистическа република, уреждащ отношенията между двете държави, да извършат оценка на отговорността на лицата, ръководили или участвали в акта на агресия от 11 до 13 януари 1991 г. срещу държавата Литва, и да подпомагат правоприлагащите органи на Република Литва в търсенето на правосъдие в рамките на делото „13 януари“;

([2]) https://www.ohchr.org/EN/ProfessionalInterest/Pages/IndependenceJudiciary.aspx

10. призовава органите на Руската федерация и Беларус да удовлетворят исканията на Република Литва за правна взаимопомощ по делото „13 януари“;

11. призовава руските органи да прекратят безотговорната дезинформация и пропагандни изявления на длъжностни лица на Руската федерация във връзка с делото „13 януари“;

12. призовава държавите членки, в случай че получат искания за оказване на правна взаимопомощ от страна на Руската федерация във връзка с наказателното преследване в Руската федерация на литовските прокурори и съдии, участващи в делото „13 януари“, да разглеждат случая като политически мотивиран, да сътрудничат тясно с литовските органи и да отказват правна помощ на Руската федерация по този случай;

13. призовава Комисията за контрол над досиетата на Интерпол, отговаряща за предотвратяването на неправомерни заповеди за арест с политически характер, да бъде бдителна за искания за международни заповеди за арест на обвинените литовски длъжностни лица; призовава всички държави членки и други страни, подписали конституцията на Международната организация на криминалната полиция — Интерпол, да не вземат под внимание каквато и да е международна заповед за арест на обвинените литовски длъжностни лица; призовава Интерпол да игнорира всички руски искания за заповеди, свързани с делото „13 януари“;

14. призовава всички държави членки да се въздържат от предаване на Русия на каквито и да било лични данни, които могат да бъдат използвани в наказателни производства срещу литовски съдии, прокурори и следователи;

15. призовава държавите членки да си сътрудничат изцяло на европейско равнище по отношение на политиките си спрямо Русия, тъй като повече последователност и по-добра координация са от съществено значение за постигане на по-ефективна политика на ЕС; призовава държавите членки да полагат по-големи усилия за изграждането на устойчивост и да работят за практически решения в подкрепа и за засилване на демократичните процеси и независимостта на съдебната система;

16. призовава председателите на Съвета и на Комисията, както и ЗП/ВП и държавите членки, да продължат да следят отблизо подобни случаи, да повдигат тези въпроси в различни формати и срещи с Руската федерация, както и да докладват на Парламента относно размяната на мнения с руските органи, като същевременно дават на руските органи пълна представа за единството и солидарността на Европейския съюз по този случай, както и по други свързани случаи; настоятелно призовава държавите членки да повдигат този въпрос в комуникацията си с руските органи;

17. възлага на своя председател да предаде настоящата резолюция на заместник-председателя на Комисията/върховен представител на Съюза по въпросите на външните работи и политиката на сигурност, на Съвета, на Комисията, на правителствата и парламентите на държавите членки, на Съвета на Европа, на Организацията за сигурност и сътрудничество в Европа, както и на президентите, правителствата и парламентите на Руската федерация и Беларус.